

GAZETA

România

25 bani Post

Palatul Cultural

55

Arad

ANTIREVIZIONISTA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, Str. Nicu Filipescu 30. - Telefon 699

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Autorități, Instituții, Întreprinderi 500 lei.
Autorități și Instituții sătești 200 lei.

nc'o vorbă mare...

Astă toamnă a fost anul, 'nainte de o lună de atentat dela Marja, Ungaria 'ncepuse întocmai acum o mare ofensivă în contra statelor succesoare, pen- că ar prizoni minoritățile ma- giare. Se 'ncepuse ofensiva la Geneva cu scopul ca să se an- gâgă la delegarea unei comisii permanente care să cerceteze tra- tamentul minorităților din statele Ligii Națiunilor și să raporteze Ligii Națiunilor. Ceea ce se ur- zărea, era schimbarea procedu- rii de statutare a anchetării chestii- rilor minoritare, cari astăzi nu se discută în debateră decât dacă și le susuște un stat ce face parte de la Liga.

Reprezentant al Ungariei în Comitetul Națiunilor era pe vremea aceea falsificatorul de franci masasinul de români dela Iara Oberiu Eckhardt. Și se știe cum a ratat ofensiva lui a ratat în urma unei simple replici: s'a amintit cătră Mica Înțelegere Ligii Națiunilor, că Eckhardt n'are că- reea să vină 'n fața Ligii cu în- gineri pe chestia tratamentului maghiarilor din statele succe- sare, după vorba ce a rostit-o adresa guvernului maghiar în parlamentul dela Budapesta: „D- vs. atâtea libertate măcar, câtă au frații noștri maghiari în mânia!”

Acum, la 27 Nov. crt., s'a ro- zărași în camera maghiară a deputaților o vorbă ce trebuie fi- că minte.

Se știe că guvernul Gömbös a arzis întrunirile politice ale o- rașiei, condiționându-le de au- zații speciale. În șinutul de coace de Tisa, sub pretext că eria cumplită ce-a pricinuit-o sta ar putea prilejui de gene- ale adunărilor ce-ar duce la soale, interdicția e și mai as- tră. Din pricina aceasta s'au în- plat în legătură cu interzice- unei adunări dela Macău le lucruri grave, despre cari ziare n'am putut afla ce a- le au fost. Deputatul Fran- Takács, care a făcut în- tia aceasta o interpelare în- nța amintită a parlamentului, us că „dispozițiile autorită- din Macău sunt egale cu o- norare a națiunii”. Deputa- Ruppert Rezső a întrerupt: „pele de ocupație s'au pur- nai omeneos cu poporul de- unctionarii maghiari”. („A szálló seregnek emberségeseb- viselkedtek a néppel szem- (Continuare în pag. VIII-a)

Răspunsul României la provocarea lui Gömbös

Neașteptând să treacă nici 48 de ceasuri dela îndemnul public ce li-a fost dat la aniversarea Unirii Ardealului de prim-ministrul Gömbös ca să se considere și să acționeze ca fii ai patriei maghiare și ca supuși ai regentului Horthy, agitatorii din partidul maghiar dela noi au pornit Marți ofensiva în parlamentul românesc, sub pretextul că România prigonește minoritatea maghiară când cere slujbașilor ei publici să știe românește, sau când nu oprește pe desromânizații din Săcuime să revină la matca românească, sau pe cei cu nume desromânizate din restul Ardealului să-și ceară un nume românesc.

La ofensiva aceasta pornită sub conducerea președintelui de partid Gheorghe Bethlen la comandă budapestană oficială, a răspuns imediat ministrul nostru de externe, d. Nicolae Titulescu, și anume așa ca să le piară pofta de provocări și uneltelor iredentiste și Budapestei lor. A fost o punere la punct atât de desăvârșită, încât cu drept cuvânt ar trebui trecută în antologii.

Răspunsul d-lui N. Titulescu la instigările maghiare

Ca ministru de afaceri stră- ine al României, aș considera că mi-aș călca datoria cea mai elementară față de țară, dacă n'aș ridica, împotriva unui dis- surs de felul celui rostit aici de d. Bethlen, cea mai formală protestațiune.

D. Bethlen să aștepte că în su- fletul fiecărui român există destulă gentilomie, ca să ne dăm seama de dificultățile în care se găsește, atunci când vorbește ca minoritar.

Să-mi dea voie să nu-i agra- vez situațiunea și să-l fratez ca și cum ar fi un majoritar, dar cu toate consecințele ce un majoritar ar frage din felul în care a vorbit. Să-mi dea voe mai ales, să nu-l contund cu masele minoritare maghiare, dornice de pace și de înțelegere.

Ni s'a spus că am făcut căl- cări cu privire la obligațiunile luate prin Constituțiunea țării, spun prin Constituțiune, pen- trucă obligațiunile din tratatul minorităților nu sunt altceva de- cât ecoul internațional al unor obligațiuni interne, și ca atare le și privim.

Ni s'a spus că noi persecu- țăm minoritatea ungurească pentru că de câte ori un funcțio- nar ungur nu vorbește româ- nește, își periclitează locul pe care-l ocupă.

Aș dori să știu dacă în vechea Austro-Ungarie ar fi îndrăznit un român să fină un asemenea limbaj și dacă ar fi ajuns ceva dacă nu ar fi vorbit limba majoritară!

Întrerupt de d. Octavian Goga cu cuvintele, că în tim- pul monarhiei austro-ungare se cerea funcționarilor dela căile ferate să-și schimbe numele maghiarizându-l și că nu era funcționar dela calea fe- rată, până la cel din urmă a- car, care să nu fi fost obligat să-și maghiarizeze numele, — d. ministru N. Titulescu a re- marcat:

Noi preferăm să-și păstreze numele, ca să-i cunoaștem dela distanță!

unitatea națională decât de 17 ani.

Atât de puțin vreți dvs.

D. ministru al afacerilor stră- ine a spus apoi următoarele:

„Venii și ne spuneți aici d-le Bethlen că nu cereți pri- vilegiul! Totuși, dacă cineva v'a urmărit de aproape, cum mi-a fost dat mie să vă urmăresc de 17 ani, de când s'a făcut unitatea națională, a văzut că nu ați voit să liți decât niște privilegiații internaționali.

Orice nedreptate făcută u- nui român se aduce în fața instanțelor românești, în fața organelor administrației româ- nești. Dv, care spuneți acum că nu prefindeți privilegiu, vă duceți, pentru cea mai mică nedreptate, la acea instituție de rezonanță, la acel extraor- dinar amplificator care este Societatea Națiunilor, și faceți dintr'un lucru de nimic o a- cuzațiune de ordin general împotriva unui neam, care nu are decât un singur păcat: acela de a nu-și fi câștigat

egalitatea și atât de mult curge în sângele d-vs. pri- vilegiul, încât atunci când a fost vorba de aplicarea sanc- ționilor, v'ați dat la o parte, crezând că pactul Ligii Na- ționilor vă dă numai drep- turi, iar îndatoririle trebuie să apese numai pe umerii noștri, ai celorlalți.

Aș dori să văd cum Liga Națiunilor, — după ce ați dat bir cu înșușii, atunci când a fost vorba de art. 16 — ar mai privi cu simpatie limbajul d-vs. în virtutea art. 19!

Sistemul d-vs. este simplu de ghicit.

De multe ori am căutat și am găsit în stîma mea pentru apărătorii tezei maghiare, un izvor suficient, care să alimen- teze dorința mea de apropiere de acest popor vecin, cu cali- tăți pe cari sunt primul să le recunosc.

N'am reușit să o realizez. Pentru ce?

Pentru că d-vs. nu vreți e- galitate cu noi, aveți boala persistenței imaginii pe re- tină și credeți că Ungaria milenară va reinvia. Ori, nu va reinvia niciodată!

Ne trebuiesc generații tinere de unguri, generații de tineri cari să nu fi crescut în păca- tul spiritului de dominațiune al generațiilor celor vechi, ca să ne putem întinde mâna fră- țește și să putem în fine sta- bili armonia în acest bazin al Dunării.

D-vs. nu aduceți aici limba- jul violent, pe care vi l-aș ierta căci violența este sinceritate, este deschiderea inimii, este darea dreptului ori și cui ca să vadă ce simți; dar venii cu limbajul meșteșugit al celor ce au jînit în robie poporul român, cu limbajul măsurat, cu limbajul care nu păcătuiește cu nimic în formă, pe care însă, dacă l-aș cerceta de a- proape, aș găsi în el un venin și o otravă care lipsesc din cuvintele pe cari sufletul meu le rostește în acest moment față de d-vs.

Conte Bethlen, spuneți alor d-vs.: „Românii știu ce vrea să facă clasa diriguitoare maghiară din tratatul mino- rităților! Voește să aibă cui străin pentru ziua cea mare a revizuirii”. V'am priceput și vom lupta pas cu pas ca o asemenea metodă să nu poată reuși.

Suntem, — și în numele guvernului regal al Româ- niei v'o declar în plină sin- ceritate — partizani ai ega- lității condiționate de un sine qua non indispensabil vieții de stat a României: în con- știința d-vs. că sunteți ro- mîni și uitarea că ați fost cetățeni unguri. Ființa d-vs. etnică e în afară de cauză!

Minoritățile nu au avut și nu vor avea un apărător mai cald în drepturile lor de egalitate decât pe mine, cu condițiunea ca inima mea să-mi spună: minoritarul care îți vorbește, chiar dacă graiul lui nu este curat românesc, simte românește.

Dacă însă este vorba ca prin minorități să ajungem la revizuire, vă repetăm: Nu, niciodată, nici revizuire, nici exagerații în virtutea unui tratat, care nu a avut nici- odată sensul pe care pre- tențiunile d-vs. de națiune dominante l-a dat în trec- ut și îl dă și astăzi.

Propaganda ungurească în străinătate

— Altă nesocotință a faimosului Vallat. Asalturi asupra Suediei. Vreau să pună mâna și pe Sven Hedin. Turneul episcopului Ravasz în Elveția —

Gazetele budapestane dela 30 Nov. și 1 Dec. crt. au vestit cu mare bucurie că deputatul Xavier Vallat, cel care a condus în anul acesta două echipe de parlamentari francezi pe la varietățile și pe la cluburile partidelor maghiare dela Budapesta și a ținut în capitala maghiară scandaloasele discursuri cunoscute cetitorilor noștri, a publicat un nou articol ungrofil, de astă dată în ziarul „Le Memorial”.

Deși îi redau spusele cu semnele citării, cuvintele și frazele lui Vallat se deosebesc în coloanele presei budapestane dela gazeta la gazeta. „Pesti Hirlap”, „Budapesti Hirlap” și celelalte ziare cu legături cu guvernul arată în n-rul dela 30 Nov. că deputatul francez combate tratatul dela Trianon fiindcă n'a respectat principiile ce îi stau la bază, ci a pus pe baza principiului naționalității sub stăpânire cehă, românească și sârbească mai multe milioane de unguri ce locuiesc în ținuturi nemijlocit învecinate cu Ungaria, creind astfel în toate patru părțile orizontului câte-o Alsacie și Lorenă. Noi francezii — spune n'necheiere versiunea din aceste gazete — cari am protestat o jumătate de veac în contra mutilării dela 1870, nu putem socoti firească și dănuitoare situația nedreaptă ce i s'a impus Ungariei.

În gazeta legitimistă „Magyarság” dela 1 Dec. reproducerea e de cinci ori cât a gazetelor inspirate de guvern, și se deosebește de-a acestora în toate privințele. În această versiune se spune de asemenea că tratatul dela Trianon a dezis principiile ce-i stau la bază, că s'au pus suu stăpânire cehă, românească și sârbească „milioane” de unguri, și că s'au creat în toate cele patru părți ale orizontului Ungariei Alsacii și Lorene. În versiunea aceasta care ni se pare, pentru întinderea ei, că-i cea adevărată, nu e vorba că „milioanele” de unguri locuiesc în ținuturi nemijlocit învecinate cu Ungaria, și se spune în plus despre principiul naționalităților, pe baza căruia s'a produs desmembrarea Ungariei, că-i identic în esență cu teoria favorită a lui Ludendorff și a lui Hitler. Indată apoi unealta franceză a irendentei maghiare cade într'o contradicție oribilă, spunând în partea pe care gazetele gombosiste nu i-au reproducut-o, că grupul său de parlamentari francezi nu va aproba revizionismul unguresc dacă Ungaria se va încapățina să stea în legături cu Germania și să facă o paralelă între revizuirea tratatului de pace dela Versailles și dela Trianon, „dar dacă o să reclamați lucrul la care Germania nu are dreptul: ca să se fixeze granițele nouă pe baza autodeterminării popoarelor, care este și baza morală a tratatului de

pace dela Trianon, noi vom fi alături de d-voastră și vom avea nu numai dreptul ci și datoria să lămurim poporul francez despre dreptatea d-voastră”.

Xavier Vallat uită, inspirat de irendenta ungurească, că tratatul dela Trianon s'a făcut pe baza unei autodeterminări care s'a întâmplat, dar uită că aceasta nu poate fi de mirare la un om care abia cu câteva rânduri mai sus spusese că principiul naționalităților este în esență identic cu teoria favorită a lui Ludendorff și a lui Hitler, pentru că apoi să vină să ceară o revizuire a tratatului dela Trianon tot pe baza acestui principiu, pentru că nu ar fi fost respectat.

În continuare Xavier Vallat vorbește despre o reunire a Ungariei cu Austria sub Oto de Habsburg, pentru împiedecarea Anschlussului, fiindcă la Paris așa trebuie făcut simpatic revizionismul unguresc. Atunci când gazetele din sticla guvernului maghiar

suprimă din articolul lui Vallat tot ce este antirevizionist, la Paris trebuie să se știe că Ungaria revizionistă e tot pe-atât de anti-germană ca Franța, și că-i revizionistă numai pentru că să fie la unison în contra nemților cu Franța.

Dar mai este în versiunea din „Magyarság” a articolului lui Vallat ceva nostim. După această unealtă a irendentei ungurești, tratatul dela Trianon „a redus (pe baza principiului naționalităților) populația de 24 de milioane a Ungariei la 8 milioane”. D. Vallat se vede că habar n'are de statistică. În ce statistică naibii a avut Ungaria vreodată 24 de milioane? Și apoi, dacă s'a redus această cifră pe baza principiului naționalităților la 8 milioane, câte naiba sunt „milioanele” de unguri ale d-lui Vallat pe cari le-a deslipit de Ungaria tratatul dela Trianon? Dacă din 16 sunt numai 3 și jumătate, câte le arată dublându-le irendenta maghiară, unde-i nedreptatea?

„Incep ungurii să fie la modă în Suedia”

Titlul acesta e al unei știri a lui „Budapesti Hirlap” din 30 Nov. crt., în care se arată că fostul ministru de culte suedez, azi inspector general al școlilor primare din Suedia, John Almkvist, președintele Societății maghiaro-suedeze, și-a sărbătorit a 60-a zi a nașterii, și că în interviu-ul ce l-a dat cu-acest prilej gazetelor n'a uitat să amintească și despre unguri. A spus că istoria ungurilor se aseamănă cu-a suedezilor, pentru că au fost și n'Ungaria aceleași lupte pentru libertate, și pentru că totașa cum se spunea în rugăciunile din bisericile evului mediu: „Scapă-ne, Doamne, de armele vikingilor”, s'a spus: „Scapă-ne, Doamne, de săgețile ungurilor”. După această asemănare mai mult nostimă de-

cât onorabilă pentru suedezi, președintele Societății maghiaro-suedeze și-a exprimat credința că pe viitor nu vor mai merge în excursie în Ungaria numai câteva sute de suedezi, ci mai multe mii, apoi a amintit că la Universitățile suedeze sunt mulți studenți unguri.

„Pesti Hirlap” din 30 Nov. arată că Societatea maghiaro-suedeză dela Göteborg a organizat sub conducerea nevastei consulului Chewers o serată suedo-maghiară cu mâncăruri ungurești și cu ciardaș, la care au vorbit despre Ungaria Axel Romdahl, rectorul maghiarofil al Universității, și dr. Börjeson, secretarul Societății suedo-maghiare.

Vor să pună mâna și pe Sven Hedin

Exploratorul ținuturilor necunoscute din Asia, Sven Hedin, a ținut aseară, la 7 Dec., o conferință despre călătoriile sale prin Asia la Academia militară din Budapesta.

Irendenta ungurească s'a grăbit, firește, să pună mâna pe el, invitându-l prin intermediul unei societăți să publice o descriere a Ungariei. Dacă Sven Hedin va primi oferta, nu ne îndoiim că va fi mai scrupulos decât alți străini, și se va duce și prin locurile tănuite ale Ungariei, pe la mii de locuitori din grottele subterane din județul Borșod, ai căror copii se duc la școală cu vin în loc de mâncare (deoarece părinții lor lucrează la vîi și li se plă-

tește leafa cu băutură în loc de bani sau de mâncare), și de asemenea pe la milioanele de țărani fără un petec de pământ, cari gem în cea mai neagră robie pe moștile de zeci și de sute de mii de iugăre ale grofilor și hărăgilor.

O carte despre Ungaria a unui suedez

„Budapesti Hirlap” din 9 Nov. crt. publică o rezumare, ci-că dela Londra, dela 8 Nov. (sic!), a cărții englezești „De-a călare prin Ungaria” a fostului consul suedez dela Budapesta Valdemar Langlet.

Ci-că se spun în această carte următoarele:

Că Ungaria-Mare era etnograficește pestriță, dar era proprietatea milenară a ungarilor, iar nemaghiarii au fost toți venetici, și au răsplătit ospitalitatea ungarilor furându-le țara: Cei au furat partea nordică, luând și pe slovaci, fără să-i întrebe; românii au luat toate bo-ățiile Ungariei, dimpreună cu o populație maghiară de trei milioane (sic! — dela un milion și jumătate căți sunt dimpreună cu săcuii) între cari figurează și cel mai vechi ram unguresc, săcuinea, care locuia n'Ardeal încă înainte de venirea oaspeților români;

Că hotarul trianonic a tăiat în două sate, grădini, ba chiar și case;

Că e explicabil deci revizionismul ungarilor, fiindcă ce ar zice în locul lor englezii, dacă li s'ar lua Irlanda, Scoția, Wales-ul, Cornwallul și Anglia răsăriteană?;

Că Ungaria e stăpânită azi de un regent popular și stimat indeobște, etc.;

Că relația Ungariei cu statele vecine abia poate fi numită cordială, dar purtarea ei a fost totdeauna vrednică de niște gentălmieni (cazul Jankapuszta, etc. etc.);

Că țările vecine oprimă pe minoritarii unguri;

Și că dacă va continua criza economică, statele succesoare se

vor prăbuși și se va împlini vîsul maghiarilor.

Acestea, ci-că, le-a experimentat autorul suedez umbiând de-a călare prin Ungaria.

Până nu-i vom citi cartea, noi nu credem însă nimic din cele ce-i atribue semioficiosul guvernului maghiar.

Fiindcă cetitorii noștri își amintesc că d. Valdemar Langlet a fost înjurat astă primăvară în presa ungurească pentru aceeași carte pe care i-o laudă acum „Budapesti Hirlap”, fiindcă i-a descris pe unguri ca pe-o nație incultă, murdară ș. a. m. d.

Altă carte englezească despre unguri

„Budapesti Hirlap” din 29 Nov. anunță că a apărut sub titlu „Hungary, the land and its people”, „Ungaria, țara și poporul ei”, care a ziaristului englez Clive Hooper, despre lucrurile ce se vedeau la Budapesta și în celelalte orașe ale Ungariei.

„Un popor în lanțuri”

„Pesti Hirlap” dela 1 Dec. crt. anunță cu titlu de senzație, fiindcă până-acuma nu s'a prea cut în vitrinele germane propagandă revizionismului maghiar, că a apărut la Berlin, în editura Batschari, o carte despre Ungaria: „Volk im Ketten — das Erbe von Trianon”, a lui Rudolf Schöcker. Coperta i-i în tricolor unguresc și înfățișează harta Ungariei ciuntite. În chip surprinzător remarcă „Pesti Hirlap”, autorul nu se ocupă decât în treacăt partea privitoare la România, Iugoslavia a revizionismului maghiar, în schimb se concentrează asupra chestiunii cehoslovace.

Turneul episcopului Ravasz în Elveția

Dupăcum am anunțat în numărul nostru trecut, episcopul protestant din Budapesta, Ravasz, a fost trimis să țină conferințe în Elveția, pentru că să încerce prin opinia publică protestantă de acolo o presiune asupra Ligii Națiunilor, cu scopul ca să repare ceea ce a stricat la Ligă votarea Ungariei în contra sancțiunilor.

Dupăcum arată „Pesti Hirlap” din 30 Nov., episcopul a participat la sinodul protestant dela

Zürich, și a fost salutat de prelatul Grăf din Winterthur, prezentant al unei astfel de funcții nobile și cavalerești, care s'a dovedit cu adevărat mare n'zilele cele mai grele ale cercării și mizeriei”. Sic! Episcopul Ravasz a ținut la sinod cuvântare despre trecutul protestantismului maghiar. Biblioteca municipală din Zurich a organizat în onoarea lui o expoziție de documente referitoare la legăturile „seculare” dintre Ungaria și Elveția.

Și n'necheiere ca la noi în Cehoslovacia

Ziarul budapestan „Magyarság” publică în numărul din 3 Dec. crt. o statistică a presei din Rusia subcarpatică, arătând că dintre 90 de ziare și reviste ce apar acolo, 48 sunt maghiare, 39 rusnece respectiv rusești, 1

cehă și 4 iudevești. Dintre zecilele maghiare 7 sunt zilnice, 22 săptămânale, iar dintre ruseștile maghiare 7 sunt bilunare, 10 lunare. Rusneceii au 4 zilnice și 6 săptămânale, iar iudeveștii 10 bilunare și 19 lunare.

CEA MAI BUNA REVISTA ILUSTRATA DIN TARILE TIPARITA IN CONDITIUNI TECHNICE SUPERIOARE, PE HARTIE CROMO, ESTE

ILUSTRATIUNEA ROMANA

EDITATA DE ZIARUL „UNIVERSUL”

Măreața prăznuire a zilei Unirii

Praznicul de azi săptămâna al celei de a 17-a aniversări a Unirii dela Alba-Iulia a fost sărbătorit de toată țara românească cu un entuziasm fără seamăn, depe la căruia a rămas în toate sufletele o mare reconfortare, întocmai ca după o revizuire de conștiință. Căci ni-i puternică convingerea c'a fost această prăznuire întâi de toate o revizuire pentru toate conștiințele românești. E neapărată că n'flăcărea mai mare decât orișicând cu care se serbat această sfântă zi, s'a datorit în bună măsură împrejurărilor grele în cari se află astăzi iarăși Europa, și împrejurările acestea nu puteau să nu aducă pe fiecare român la datorie. Conștiința românească a dat în fața acestor grele împrejurări de peste granițe un examen imponent, depe urma căruia a rămas în toate sufletele o mare reconfortare. Să ne facem datoria păstrând asemenea festulelor cât mai viu focul acestei conștiințe întărite.

și am ajuns la punctul că acei cari caută s'o ridice, sunt huliți ca niște răufăcători.

Prin profesiunea mea de ziarist mi-am dat seama de toate scăderile ce îndurăm, și cu concursul câtorva patrioți luminași, am înființat Liga Antirevizionistă cu scopul de a stăvili propaganda revizionistă în afară și de a redeștepta conștiința națională adormită înăuntru.

Nădăjdea noastră, a celor cari am contribuit la ziua

mare a Unirii, este azi la voi, tineretul universitar și român. ca să păstrați și să consolidați ceea ce noi v'am dobândit cu atâtea sforțări, cu atâtea sânge vărsat pe câmpurile de bătaie, cu atâtea lacrimi vărsate pe urma morților noștri scumpi.

Vouă vă revine sarcina mare de a păstra moștenirea glorioasă atât de mult visată de moșii și strămoșii noștri. Vouă vă revine să vă gândiți la prețul cu care s'a înfăptuit Uni-

rea; voi trebuie să vă aduceți aminte de profeticele cuvinte ale lui Mureșeanu:

„Pe noi ne nimiciră a soarelui prigonire
Și oarba neunire la Milcov și Carpați.”

Voi trebuie să înțelegeți cât prețuește această Unire și să faceți totul ca să o păstrați, alegând neghina din mijlocul poporului nostru, și să faceți voi ceea ce noi nu am reușit până acum: România a Românilor.

Prăznuirea dela București

Din pricina unei porunci pe care nicio minte românească nu poate înțelege și aproba, în Capitala țării nu s'au admis sărbătoriri decât la școli. Liga Antirevizionistă a fost astfel nevoită să se mărginească la cauzele restrânse ce i le-a oferit manifestația studentească dela universitate, organizată de secțiunea universitară a Ligii.

Mă luată cuvântul la această înălțată demonstrație d-nii Dragomir Hurmuzescu, decanul

facultății de științe, prof. Panaitescu, prof. Marin Ștefănescu, generalii Dim. Rădulescu și C. Dragu, d. Trancu-Iași, căp. Constantinescu, studenta Doina Florescu, ziaristul C. Savu în numele ardelenilor din capitală, președintele secției studentești a Ligii N. Zagoicea, președintele Uniunii naționale a studenților creștini Traian Cotigă, și la sfârșit d. Stelian Popescu, președintele Ligii Antirevizioniste.

Cuvântarea d-lui Stelian Popescu

Ligii Antirevizioniste i s'a permis anul acesta să mai sărbătorească în Capitala României Mari ziua Unirii, cu tot entuzișmul cu care o sărbătorea țara dată. Nu știu pentru ce am fost asimilați cu partidele politice cari se pregăteau să vie în batalioanele lor pentru a cucerii Capitala, și ni s'a aplicat și nouă aceeași măsură de cenzură. Mă hotărisem să mă duc la Dej, în Transilvania, unde s'a pregătit o mare adunare antirevizionistă, — dacă nu va fi fost oprită și aceeași măsură în cele din urmă — și așa am ajuns până la Cluj, trebuind să mă înapoiez din ziua unei împrejurări personale, și iată-mă acum alături d-voastră, tineret român universitar, la prăznuirea în proporții modeste a celei mai mari zile a Neamului Românesc.

Tează raze asupra viitorului, să ne aducem aminte de înalta noastră, cari s'au luptat cu atâtea nevoi până ce au răzbit vremea și au realizat România Mare. Vremurile sunt tot atât de turburi și de grele azi ca și altă dată, dar printr-o puternică conștiință națională, ele vor putea fi învinse.

Dușmanii neamului nostru, pe lângă propaganda revizionistă în afară, caută și în interior să ne slăbească, cât mai mult, prin adormirea conștiinței pe care o fac zi de zi prin presa și agenții ce le slău la dispoziție.

Prin această presă și prin acești agenți, unii recrutați dintre cei mai slabi dintre noi sau dintre aceia cari s'au strecurat în cetățenia română grație indulgenței noastre proverbiale, se slăbesc resursele morale ale neamului nostru și se înjosește tot ce poate să ajute la întărirea și mărirea patriei noastre.

N'a fost niciodată mai mare nevoie ca azi, când poate suntem din nou în preajma unui conflict mondial, de o mai puternică conștiință națională, de o mai mare curățenie sufletească, de o mai repede înfrățire pentru a rezista dușmanului care urmărește sfărâmarea unității noastre naționale.

Avem nevoie azi de suflete fari și de minți luminate. Străinismul și uneltele lui ne copleșesc. Eram mai stăpâni la noi acasă în România Mică, decât azi în România Mare. Conștiința națională vibra odinioară mai puternic de cât azi,

Prăznuirile din țară

Marele praznic a fost sărbătorit în restul țării prin festivaluri și conferințe organizate la toate școlile, prin adunări festive ale diferitelor corporații, și prin adunări populare organizate de secțiile din fiecare oraș, sat sau cătun ale Ligii Antirevizioniste.

Dacă în frunte a fost și de astădată Clujul, celelalte orașe, sate și cătune n'au rămas mai prejos prin spontaneitatea și prin înflăcărea care a caracterizat toate aceste prăznuiri înălțătoare.

Cuvântarea d-lui prof. Ioan Lupăș la manifestația națională dela Cluj

D. președinte al comitetului pentru Transilvania al Ligii Antirevizioniste, profesorul universitar dr. Ioan Lupăș, a rostit la comemorarea dela Teatrul Național din Cluj următoarea cuvântare:

Dela 1 Decembrie 1918, ziua în care s'a pecetluit prin hotărîrea Adunării Naționale din Alba Iulia unirea tuturor Românilor sub sceptrul Regeului desrobitor Ferdinand I-ului, fiecare cetățean al României întregite a avut prilejul să asculte ori să citească felurite lămuriri cu privire la felul cum s'a înjghebat unirea aceasta, și la temeiurile cari asigură trăinicia ei.

Nu erau însă și nu sunt toate lămuririle isvorite dintr-o cunoștință dreaptă a împrejurărilor, nici dintr-o iubire sinceră a adevărului istoric. Unii dintre cei ce le dau, și mai ales acei străini cari n'au văzut din capul locului cu ochi buni întregirea României, urmăresc scopul de a înfățișa așa fel unirea noastră încât să trezească în sufletul și cugetul celor slabi de inger indoială, că ar putea să fie de lungă durată sau că ar fi rezultatul vredniciei neamului românesc.

Se întâmplă uneori să auzim nu numai din partea străinilor cu gânduri potrivnice astfel de păreri, ci și din partea unor Români, cari, deși sunt oameni de ispravă și buni patrioți, par totuși a nu și fi luat osteneala să cugete mai îndelung și mai pătrunzător, înainte de a rosti afirmațiuni pripite și nu tocmai prielnice, cu privire la temeiurile unirii naționale-politice a tuturor Românilor.

Așa de pildă, poate vă amintiți să fi ascultat pe la începutul a-

nului 1934 o conferință rostită la Radio din București, în care venind vorba despre Unirea Transilvaniei cu Regatul României, s'a spus că înfăptuirea acestei Uniri ar fi „a se mulțumi la trei factori decisivi: 1. forța etnică și sufletească a poporului român, 2. simpatia și încrederea lumii civilizate, și 3. greșeli imense ale adversarilor noștri asupritori și nedrepti. Să nu pierdem nici un moment din vedere, că unitatea națională și existența statului nostru în forma lui de azi o vom păstra numai dacă vom putea ține seamă de acești trei factori hotărîtori”.

Se poate descoperi fără indoială în această afirmațiune sfătoasă, gândul de a înfățișa pe scurt, în câteva cuvinte, procesul de forțe istorice, din a căror tainică împreună-lucrare a putut să rezulte la 1918 unirea deplină a națiunii române în cuprinsul străvechilor ei hotare etnice și geografice. Dar scurtimea aceasta trezește nedumeriri ce devin într'un anume înțeles chiar primejdioase.

Înșirând numai cei trei factori și punându-i alături în aceeași linie, parcă ar fi de egală valoare, s'ar putea întâmpla să țise strecoare în suflet bănuiala că la înfăptuirea României întregite poporul român ar fi adus prin forța lui etnică și sufletească, numai o treime de contribuție, iar restul de două treimi hotărîtoare i le-ar fi dăruit, din prisosința unei dărnicii neașteptate, „simpatia și încrederea lumii civilizate” de o parte, iar de alta „greșelile adversarilor asupritori și nedrepti”.

Nu vom trage la indoială nici ajutorul ce l-au putut da la înjgheburile României întregite acești doi factori din urmă, dar socotim că nu merită să fie așezați alături de factorul principal: forța etnică și sufletească a poporului român, întrucât nu sunt de valoare egală și nu au decât o importanță secundară, mai nesigură și mai redusă.

Simpatia și încrederea lumii civilizate, care la 1918 s'a îndreptat spre România în măsură hotărîtoare, s'ar putea întâmpla să scadă, să se abată în altă parte, sau în împrejurări neprevăzute și nedorite, să dispară cu totul. Iar greșelile adversarilor, din a căror prigonire fără milă a ieșit oțelită forța sufletească a poporului ro-

mănesc, ar fi cu puțință să se îndrepte și ele într'un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat. Si atunci ar urma să nu mai poată fi păstrată în forma de azi existența statului român întregit? Ori să apară ea numai ca o construcție de echilibru șubred, sprijinită numai pe un pilăstru în loc de trei?

Iată cum o afirmațiune pripită poate izbuti să trezească în suflete nedumeriri și îndoieli cu privire la viitorul și la existența statului român întregit. De aceea toți cei cu simț de răspundere pentru buna îndrumare a poporului și pentru educația tineretului trebuie să vegheze ca astfel de păreri șubrede să nu prindă rădăcini și temeieri de încetățenire în opinia publică a țării.

Când s'au întâlnit, după încheierea războiului mondial, reprezentanții tuturor statelor, la conferința păcii, spre a da Europei un nou așezământ drept și mai durabil decât cei din trecut, ei erau călăuziți de gândul hotărît, să facă înainte de toate operă de dreptate istorică, de restituire a tuturor neamurilor în drepturile lor firești. Cu sau fără simpatie pentru Români, ei nu puteau închide ochii în fața realităților etnice milenare din teritoriul Daciei de odinioară. Ceea ce s'a stipulat prin tratatele de pace dela Versailles și dela Trianon, nu a fost un dar generos al marilor puteri, cum afirmă neconținut revizionistii dela Budapesta, — un dar pe care cei ce l-au făcut atunci, ar putea să-l și revoce într'un viitor mai apropiat sau mai depărtat — ci a fost un act de restituire a neamului românesc în drepturile sale indiscutabile, și cărora întreaga desfășurare a vieții istorice n'a făcut decât să le pregătească lent dar sigur calea spre biruință. Trebuie să stăruim asupra acestui adevăr, care ne poate lămurii deplin asupra temeiurilor adânci și nesdruncinate, pe care stă așezată impunătoarea clădire a unirii naționale românești înfruntând vijeliile vremii și amenințările tuturor celor ce se amăgeșc cu speranța deșartă că vor reuși să împiedece cursul istoriei ori să-l silească a se întoarce iarăși spre căile nedreptăților din trecut în loc de a-l lăsa să-și ur-

Stări sanitare din raiul hortist Iredenta ungurească a început să răpească oameni și dela noi

La Societatea de politică sanitară dela Budapesta s'a raportat Marți despre rezultatele anchetei ce s'a făcut în Ungaria în vederea raportului cerut de secția sanitară a Ligii Națiunilor despre efectele crizei economice asupra stării sanitare din țara ungurească.

Dupăcum arată „Magyarság” din 4 crt., s'a arătat că s'a ajuns la următoarele constatări:

S'a sporit mult în anii din urmă numărul bolnavilor săraci, al bolnavilor sub 5 ani și peste 60 de ani, al rachiticilor, al tuberculoșilor, al celor bolnavi de boli nervoase, al tinerilor dela țară bolnavi de ochi și de urechi, al bolilor de dinți și 'n general al tuturor bolilor de copii. Dintre ucenicii înscriși la Casele ceruale, aproape jumătate sunt rachitici. Mortalitatea copiilor mici a luat proporții alarmante.

Consumația pâinii a scăzut cu 13 la sută, a cărnii cu 18 la sută, a cartofilor cu 8 la sută, a laptelui cu 30 la sută, a zahărului cu 23 la sută, a berii cu 70 la sută.

Greutatea și vigoarea copiilor a scăzut în chip alarmant.

Sunt foarte dese cazurile de intoxicare cu zeamă falsă.

Examinându-se cantitatea de hemoglobine (de globule de sânge roșu) a mai multor categorii de cetățeni, care la omul hrănit în-deajuns e de 5 milioane, s'a constatat că dintre muncitorii înscriși la Casa cercuală 30 la sută au sub patru milioane și patru sute de mii de globule, dintre șomerii au sub această măsură 38 la sută, dintre funcționarii publici inferiori 25 la sută, dintre soldați 10 la sută. La o școală de fete s'au găsit dimineața 20 de inse cu febră peste 37 de grade, pricinuită de hrana neîndestulătoare, iar

la amiazi la 48 de fete.

Medicii cari au făcut aceste dări de seamă la Societatea de politică sanitară, s'au oprit la simpla constatare de mai sus, Raportul guvernului maghiar însă e sigur, se va termina ca toate rapoartele acestui guvern: învinuind de-aceste stări de lucruri Trianonul.

Căci Trianonul — și nici decât latifundiile de zeci și de sute de jugăre unul — e vinovat de tot răul ce există în raiul acesta hortist.

Cuvântarea d-lui prof. Ioan Lupas la manifestația națională dela Cluj

(Continuare din pag. III)

meze în libertate calea spre viitorul dreptății și al fericirii neamurilor.

În lumina adevărului istoric, România întregită se înfățișează deci ca un rezultat îndelung pregătit, al evoluției istorice și al dreptului de autodeterminare, prin care s'a dat puțința provinciilor ei de sub stăpâniri străine: Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei, de a dispune liber de soarta lor politică. Și au dispus, precum se știe, Basarabia prin hotărârea dela Chișinău, Bucovina prin cea dela Cernăuți, Transilvania și Banatul prin cea dela Alba-Iulia, cu însuflețire unanimă, unirea necondiționată cu Regatul României.

Tratatele de pace n'au făcut decât să înregistreze și să ratifice aceste impresionante manifestații simultane ale dreptului de autodeterminare românească, pe care și le-au însușit, în baza aceleiași drept, și populațiile minoritare patriotice.

Confratele Aurel Gociman destăinuște prin numărul de ieri al ziarului „Universul” un caz cum nu s'a mai pomenit la noi, al preotului dr. Francisc Sigismund, pe care agenții iredentei au încercat să-l răpească cu automobilul, din Basarabia, unde se afla, ca să-l treacă peste frontieră în Ungaria și să fie pedepsit acolo pentru că

a trecut dela legea romano-catolică ungurească la legea ortodoxă.

Părintele Francisc Sigismund a fost amăgit de doi agenți ai iredentei cari se îmbrăcaseră în haine de preoți ortodocși, ca să facă cu ei o călătorie cu automobilul prin Basarabia, și după ce au pus mâna pe el, oamenii Budapestei au luat-o

cu dânsul de-alungul Ardealului până la frontiera ungurească, unde apoi au fost prinși din fericire și arestați.

Părintele Francisc Sigismund, scăpat astfel ca prin minune, a ajuns la Cluj, și s'a pus sub protecția episcopiei ortodoxe.

D. dr. Aurel Gociman găduște în chestia această destăinuire senzațională.

Meseria lui Hegedüs et comp

Luând cuvântul în parlament ca să răspundă după d. ministru de externe provocării deputaților partidului maghiar, d. Octavian Goga a făcut agitațiilor dela noi ai iredentei un rechizitoriu din cale afară de aspru dar meritat pe deplin, arătând că s'ar găsi și între ungurii dela noi precum și între cei dela Budapesta oameni cari să se apropie de români cu sinceritate, dar agenții — îndeosebi din presa ungurească dela noi — ai iredentei maghiare îi opresc prin intervenții șantajiste.

„Eu mă însărcinez — a spus d. Oct. Goga deputaților maghiari — ca în scurt timp să viu cu fragmente din gazetele dv. și să arăt că sunteți agitatori de fiecare clipă. Și nu numai aici sunteți agitatori, dv. sunteți agitatori cari vă trimiteți durerea peste graniță. Tot ce faceți în acțiunea intelectuală a dv. poartă acest semn caracteristic al unei dureri și al unei așteptări în fața unor evenimente care trebuie să vină să vă salveze.”

D. Goga a vorbit apoi de cazul ce i s'a întâmplat cu societatea literară „Kisfaludy” dela Budapesta. Societatea aceasta — dupăcum se știe — hotărâse să-l coopteze membru de onoare pentru serviciile făcute literaturii maghiare prin traducerea „Tragediei Omului”. „Și atunci — a spus D. Goga — ce s'a întâmplat, d-lor? Au venit aceștia de aici și au protestat prin gazetele lor.

„Iar când la Budapesta se producea fenomenul paradoxal că eu eram chemat să mă duc în mijlocul lor pentru o acțiune de apropiere intelectuală, atunci domnii dinrândurile dumnealor, domnii gazetari cari se găsesc aproape de noi aici, cari se freacă de noi aici în Parlament și pe culoarele Parlamentului, cari trăiesc la București, au scris articole impertinente cerând opiniei publice din Ungaria să nu ratifice acest impuls individual al scriitorului ungar și să supună oprobriului public pe ungarul dela Budapesta care îndrăznește să aibă atitudine de recunoștință pe seama unui scriitor român.”

Iată un caz într'adevăr tipic.

Se destăinuu prin cazul acesta tot profesionalismul agitației iredentiste ce s'a face prin presa ungurească dela noi. Oameni cari — precum a spus anul acesta printr'o gazetă budapestană un profesionist al instigației ca negatul Nicolae Krenner dela Cluj — s'ar da pe veci la fund dacă n'ar exista instigația anti-valahă, și-au făcut o meserie foarte mănoasă din ațărarea spi-

ritelor ungurești în contra ce-i rabdă.

F. însă cu puțință să se treze la nesfârșit asemenea serie?

Legea gazetăriei, ce se aștește tocmai acum, are dator să se ocupe și de profesionalismul acesta scandalos, care nu mai la noi a putut fi lăsat înflorescă așa cum înfloresce.

Dela administrația gazetei

Onorabili arătați mai jos ni-au refuzat gazeta fără s'o achite, după ce au cetit-o un car de vreme. Ne vom adresa împotriva lor justiției.

Const. Bușilă, profesor de școală politehnică, București, ne datorează costul gazetei pe 5 luni.

Nicolae A. Grivu, prof. șc. normală de băieți, Timișoara, 1 an. Șerban Colas, ajutor de primar Siliștra, 1 an.

V. Teodorescu, prefect, Tecuci, 1 an.

Cristea Simion, comerciant, Stremț, jud. Alba, 11 luni.

Aurel Mosora, primar, Sighișoara, 8 luni.

Liviu Macedonescu, primar, Brăila, 7 luni.

N. Mateescu, institutor, Brăila, 6 luni.

Ioan Candea, preot, Avrig, 1 an. Rusan Emil, Tibru, poștaș ghiu, 1 an.

St. Teodorescu, consilier municipal, Ploiești, 1 an.

Căp. Tr. Ștefan, președinte Cameră de Comerț, Constanța, 8 luni.

Suciu Simion, Craina, poștaș ghiu, 1 an.

I. Vulcu, director școala med. Diciosânmărtin, 6 luni.

Nic. Borgea, preot, Făgăraș, 5 luni.

Hotăran Ioan, Covăsânț, 7 luni.

Lionel Blaga, notar public, Biu, 5 luni.

Presăcan Alexandru, Alba Iulia, 1 an.

Toma Vasile, Straja, jud. Alba, 1 an.

Tot românul de bine cetește ziarul

Citiți în fiecare Marți

Ziarul științelor și al călătoriilor

Cea mai veche revistă de popularizare științei, care apare de 39 ani neîntrerupt.

Prețul 5 lei

VIZITAȚI la Palatul Cultural din Arad

Prima Societate de Autobuse I. MERA & Co. Arad
Garaj: Str. Col. Paulian No. 10-12. Telefon No. 427

CURSE DE AUTOBUSE:

1. ARAD-TIMIȘOARA și retur, la orele 7, 14, 18, durata o oră și 20 minute
2. Prin Chișineu la Vârșand, Cermei, Șupreus, Apăteu, Satu-Nou, Vânători, plecarea la 2 și 4 d. a.
3. Buțeni și Șilindia,
4. Nădlac, plecarea la orele 7, 14, 16, 18.

Uriașul succes al expoziției antirevizioniste din Arad

Azi sâptămâna, de ziua Uniunii, s'a inaugurat la Palatul Cultural din Arad expoziția națională a Ligii Antirevizioniste, deschisă în cadrele unei ferestrișii impunătoare în prezența tuturor autorităților civile, militare și bisericești, în frunte cu d-nii general Alexandrescu, edtul garnizoanei, Ioan Groza, prefectul județului, dr. Romulus Coțoiu, președintele comisiei interiere, a reprezentanților tuturor societăților și corporațiilor românești din Arad, și a unui extrem de numeros public din toate straturile românești ale Aradului.

Inaugurarea
Expoziția s'a deschis prin o entuziastă cuvântare a lui Aron Petrușiu, președintele secției arădane a Ligii Antirevizioniste, care a adus mulțumite călduroase d-lui președinte al Ligii Stelian Popescu pentru toată lupta ce o face 'n contra dușmanilor fărăi pentru cinsă ce i-a făcut-o Aradului trimițând expoziția cu precădere în acest oraș de tradiții românești.

D. președinte al comisiei interimare dr. Romulus Coțoiu a luat în primire expoziția printr'o cuvântare electrică, arătând că s'au adunat această uriașă colecție de documente dovezile unei drepți românești de care trebuie să știe seama 'n fața acestor mărturii în cea mai mare parte unguerești chiar și cei mai neîmpăcați dintre dușmani.

Arătat apoi că dreptatea cuprinsă în aceste documente s'a făcut pentru că ni-au fost redăci înaintașii, și că nu se poate pierde o asemenea dreptate decât prin nevederea urmașilor, deci fiecare să ia pețe din expoziția Ligii ca fiind vrednic păstrător al patrimoniului la care am ajuns.

Președintele comisiei interimare a încheiat mulțumind călduros d-lui președinte al Ligii Antirevizioniste pentru totă de trezire națională ce o face cu atâta putere de voință dragoste de neam.

Au salutat apoi expoziția d-nii Ascaniu Crișan, director liceu, în numele „Astrei”, d-nii Streza, în numele voluntarilor, N. Cristea, în numele uniunii învățătorilor, insp. Ștefan I. Moldovan în numele școlii Ortodoxe și Constantin Popa, în numele întemnițaților împotriva războiului. Oratorii au adus cele mai călduroase mulțumiri d-lui președinte Stelian Popescu pentru lupta ce face și pentru bogăția de documente adunate la expo-

ziția. Inaugurarea a fost urmată de o masă comună, a cărei, la restaurantul din gară,

unde d. președinte al comisiei interimare dr. Coțoiu a toastat pentru M. S. Regele, iar d.

Aron Petrușiu pentru d. Stelian Popescu, președintele Ligii Antirevizioniste.

Succesul enorm al expoziției

În toate zilele dela inaugurare până azi, înainte și după amiază, expoziția Ligii Antirevizioniste a fost vizitată de sute și mii de cetățeni, din oraș și din satele județului. Pelerinajul s'a început cu vizitele elevilor și s'a continuat cu ale soldaților, reangajaților și ofițerilor din garnizoană, cu ale corpului didactic, primarilor și notarilor, cu ale meseriașilor și diferitelor societăți românești, și cu ale cetățenilor din marele public.

D. prof. Emanoil T. Simțion a ținut grupurilor de vizitatori adevărate cursuri despre dreptatea cauzei românești, dovedită de înseși mărturiile dușmanului, des. re șubrezenia

argumentelor aduse 'n contra noastră de revizionisți, despre progresul ce l-a realizat Ardealul în toate privințele sub stăpânirea românească, despre dreptatea pe care ungurii nu o făcuseră conaționalilor lor și li-a făcut-o stăpânirea românească, ș. a. m. d.

Relevăm că în afară de aceste tălmăciri ale documentelor expoziției, d. Simțion a publicat în fiecare zi în ziarul „Ecolul” lămuriri amănunțite despre cele ce s'arată la expoziție.

Expoziția continuă să rămână la Arad până la o dată ce se va anunța, pentru că s'arată fi vizitată și de lumea dela sate

Cine-a fost Kossuth?

La Szombathely apare o publicație habsburgică, „Legitim Királyság”, din pricina căreia acum o mare revoltă în țara lui Horthy.

S'a scris în această publicație un articol în contra revoluționarilor dela 1848, numindu-i „plebe iresponsabilă și egoistă”, respinsă de obștea unguerească până când a luat comanda ei Kossuth, ministrul responsabil al regelui.

„Cu zece ani înainte — spune numita publicație — Ludovic Kossuth fusese condamnat la patru ani închisoare pentru necredință și lèse-majestate. Kossuth comisese aceste crime, după cum singur a mărturisit-o, din interes material. La 1840 ieșise din temniță prin amni-

stie regală, dar a început din nou să instigheze prin „Pesti Hirlap”. Era flămând, ca Napoleon, și caracteristica principală i-a fost și lui ca oricărui „erou revoluționar” instinctul hămesit și nesățios. De aceea s'a vârit pe sine totdeauna și cu orice preț în linia întâia, în dauna celor mai importante interese ale națiunii”. (Cf. „Uj Magyarország” din 28 Nov.)

Gömbösiștii din Szombathely au făcut o serie de manifestații în contra redacției lui „Legitim Királyság”, guvernul a suspendat gazeta, iar procurorul a pornit în contra autorului acțiune pentru lèse-majestate.

Năravul din fire...

„Ministrul român de justiție nu știe românește”.

Sub titlul acesta ziarul budapestan „Magyarság” din 3 crt. publică o corespondență dela București, în care e vorba că deputatul svăbesc Kräuter a protestat în parlament în contra examinării din limba română a funcționarilor, și c'ar fi întrebăat că cu ce drept se face asemenea examinare, când, după vorba unei gazete bucureștene, „nici ministrul Valer Pop și Valer Roman nu știu bine românește”.

Nu știm dacă s'a scris de

fapt în vreo gazetă bucureșteană asemenea lucru despre d. ministru Valer Pop, care are o limbă românească aleasă ca puțini dintre ardeleni, sau dacă deputatul Kräuter a rostit de fapt în parlament asemenea măgărie.

Ceea ce e de subliniat, e procedeuul gazetei budapeștane. În text, precum se vede, stă scris: „nu știe bine românește”. Iar în titlu se spune: „nu știe românește”.

E oglindită aci toată meșchinăria acestei prese, falsificatoare din naștere.

Vizitați expoziția antirevizionistă dela Palatul Cultural din Arad

Uneltirile iredentei maghiare în Slovacia

La Bratislava se judecă de aproape trei săptămâni procesul unei conspirații puse la cale în Slovacia de iredenta unguerească.

Procesul începuse să se judece anul trecut, dar a trebuit întrerupt din pricina îmbolnăvirii cătorva dintre principalii acuzați, și s'a reluat acum disjungându-se și judecându-se pentru moment numai cinci dintre conspiratori.

Complotisții erau în legătură cu iredenta unguerească și cu uneltele acesteia din așa-zisul „Sfat slovac”, înființat de preotul renegat Jehlicska și de renegatul Dvorcsak Győző la Geneva, domiciliat amândoi când la Budapesta, când la Viena.

Acuzații înființaseră într'un oraș din Slovacia un „consiliu național slovac”, care să lupte pentru realipirea Slovaciei la Ungaria. Nădăduiau să dea lovitura cu ajutorul unor „legiuni slovace” ce li s'a făgăduit că vor veni din străinătate, și despre cari „Gazeta Antirevizionistă” a arătat anul trecut că se încearcă să se recruteze de cătră iredenta unguerească.

Între cei cinci acuzați ce se judecă acum, figurează un profesor renegat din Ceaba (Ungaria), Paul Németh, care a mai fost condamnat în Slovacia pentru instigații revizioniste, și un inginer ungar cu numele Szomolányi.

Complotul s'a pus la cale în biroul avocatului Pavlicika.

Dupăcum arată în numărul din

4 Dec. crt. „Uj Magyarország”, ziarul faimosului deputat budapeștan Ștefan Milotay, s'a citit la proces o declarație făcută la instrucție de acuzatul Pridovoc, în care se arată că complotul a fost inițiat dela Budapesta, prin mijlocirea lui Ștefan Milotay, care a avut în acest scop o întâlnire în anul trecut cu acuzatul Ludovic Bazovsky, fost jupan la Noograd.

„Budapesti Hirlap” din 30 Nov. crt. arată că renegații Jehlicska și Dvorcsak, uneltele amintite mai sus ale iredentei maghiare, au lansat la Geneva un nou manifest în contra Cehoslovaciei, în numele așa-zisului „sfat național slovac”.

După cum arată „Uj Magyaróság” din 23 Nov. crt., se va începe în curând în Cehoslovacia judecarea pentru spionaj a maiorului din Ungaria Eugen Ollé-Kunos, care se dusesse în Cehoslovacia ca să facă spionaj, sub pretext că-și vizitează niște rude.

„Pesti Hirlap” din 22 Nov. crt. arată că a fost condamnat la Ujhorod un rotar, Iosif Hasad, pentru că s'au găsit la el la întoarcerea dela săptămâna iredentistă dela Budapesta a Sfântului Ștefan niște acte compromițătoare. Între altele s'a aflat la el o însemnare 'ntr'un carnet, că a cântat Himnusul în bazilica din Budapesta.

Repartiția proprietății din Ungaria

Oficiul maghiar de statistică a publicat acum al treilea volum al recensământului dela sfârșitul anului 1930, referitor la ocupații și la întreprinderi.

După datele ce le reproduce „Budapesti Hirlap” din 4 crt., se arată cu privire la împărțirea proprietăților agricole următoarele:

Totalul proprietarilor a fost de 700 de mii, dintre cari 580 de mii bărbați și 120 de mii femei. (După „Magyarság” din 4 Dec. 645.048, dintre cari 528.411 bărbați și 116.637 femei).

Au avut pământ sub un iugăr 17.772 bărbați și 7.343 de femei, între un iugăr și cinci iugăre 238.000 de bărbați și 56.700 femei, între 5 și 10 iugăre 124.800 bărbați și 26.200 femei, între 10 și 20 de iugăre 90.200 bărbați și 15.700 femei, între 20 și 50 de iugăre 45.300 bărbați și 7.700 femei, 50 și 100 de iugăre 7851 bărbați și 1596 femei, între 100 și 200 de iugăre 2364 bărbați și 627 femei, între 200 și 500 de iugăre 1157 bărbați și 455 femei, între 500 și 1000 de iugăre 482 bărbați și 140 de femei, iar dela 1000 de iugăre în sus 410 bărbați și 116 femei.

Dupăcum se vede, lipsește din această statistică arătarea întin-

derii și-a repartiției latifundiilor mai mari de 1000 de iugăre, pentru că nu se știe că cei 410 latifundiari și cele 116 latifundii au moșii de mai multe zeci de mii de iugăre unul, și că prințul Eszterházy are singur un sfert de milioane de iugăre cadastrale.

Tot astfel nu se arată care e numărul celor fără nicio palmă de pământ, despre cari se știe din arătările din revista „Magyar Szemle” a fostului prim-ministru Bethlen că sunt până la patru milioane de inși.

În schimb e adaosă la statistica de mai sus o altă statistică interesantă: a membrilor de familie „ajutători”. Adecă de capilare de familie cari neavând proprietate, trăiesc la olaltă cu rudele.

La o sută de proprietari cu mai puțin de un iugăr, se adaugă 35 de astfel de membri de familie „ajutători”, la o sută dintre cei cu 1—5 iugăre 57, la o sută dintre cei cu 5—10 iugăre 91, la o sută dintre cei cu 10—20 de iugăre 130, la o sută dintre cei cu 50—100 de iugăre 118, la o sută dintre cei cu 100—200 de iugăre 64, la o sută dintre cei cu peste 500 de iugăre 2.

Când ceri în Ungaria școală primară cu limbă de predare maternă

La tribunalul dela Budapesta s'au reluat desbaterile unui proces început acum un an, intentat de familia răposatului Iacob Bleyer în contra fostului profesor universitar Ludovic Méhely, unul dintre conducătorii rasiștilor unguri, pentru că a terfelit memoria lui Bleyer printr'un articol din revista sa „Cél”, scriind că a răsplătit binefacerile ce le-a avut dela Ungaria prin germanizarea școlilor din satele „cari se maghiarizaseră frumos înainte de război”, și încheiându-și articolul cu cuvintele: „Fie-i ușor pământul matern cel de afătea ori lovit de el și totuși atât de scump”.

Articolul lui Méhely a fost urmarea campaniei cunoscută cetitorilor noștri, ce s'a dus în Ungaria în contra profesorului universitar, deputatului guvernamental și fostului ministru al minorităților Iacob Bleyer, pentru că a îndrăznit să ceară măcar drepturile cele mai elementare: predarea în limba germană în școlile primare din satele nemțești — pe seama conașionalilor săi șvabi. Dupăcum se știe, s'a deslănțuit în contra lui Bleyer o prigoană care l-a dus în mormânt. Studenții i-au asăltat casa, i-au scuipat și i-au bătut nevasta și fata, colegii dela universitate „l-au sfătuit” să nu mai țină cursuri, iar în parlament și în presă învechivele în contra lui nu mai confeneau. Luase această campanie așa de mari proporții, cu așa de furioase aspecte antigermane, încât întreaga Germanie se ridicase în contra Ungariei hortiste iar

studențimea germană a întrerupt aproape un an orice legături cu studențimea maghiară. A trebuit deci să intervină însuși fostul prim-ministru Bethlen, ca să-i dea lui Bleyer dreptate publicând un articol prin care arăta că germanii din Ungaria de fapt nu au drepturile ce li se cuvin.

La procesul reînceput săptămâna trecută, acuzatul Méhely a adus în fața justiției aproape numai martori de origine germană, dintre renegații cari luaseră altitudine publică în contra lui Bleyer. Aproape toți au arătat că răposatul a fost foarte bun patriot până la sfârșitul războiului, dar apoi s'a schimbat la față fără veste punându-se în slujba pan-germanismului. Unul dintre martori a arătat că pe vremea când Austria reclama Burgenlandul, Bleyer s'a dus în Austria și în Germania ca să intervină în folosul Ungariei.

Martorul Ernest Hargittay a declarat că „l-a auzit pe Bleyer agitând în contra ungarilor cu cuvintele: voi nu sunteți unguri, voi aveți dreptul să prețindeți ca să puteți vorbi nemțește și în fața autorităților”. Sic!

Familia lui Bleyer a cerut să se audieze martori noi, între alții prim-ministrul Iuliu Gömbös (fost Knöpfler), Tiberiu Eckhardt, președintele agrarienilor, Gustav Gratz, urmașul renegat al lui Bleyer la preșidenția Kulturverein-ului, fostul prim-ministru Friedrich, ministrul de culte (deasemenea de origine nemțească)

Homan, președintele de neam șvăbesc al Ligii Revizioniste Herczeg Ferencz, foștii prim-miniștri Bethlen, Simonyi Semadám etc.

Procesul se va continua la 18 Dec. (Cf. „Pesti Hirlap” din 30 Nov.)

Italofilie...

Asociația studențească „Turul” dela Budapesta a organizat pe seama cetelor sale de levenți luptători pe apă un ciclu de conferințe, ca să facă propagandă pentru câștigarea unei corăbii care să servească acestor levenți ca școală. La ultima conferință, după cum arată „Uj Magyaraság” din 3 crt., directorul de seminar Ioan Balla a vorbit despre „Litoralul istoric unguresc”, arătând cu ce credință s'au alipit coroanei ungurești în decursul istoriei orașele dalmatine, și apoi „rolul special ce l-a avut în timpul regalului maghiar Fiume”.

Revizionismul acesta, adresat Italiei, vine tocmai la timp, dupăce primăria Romei a săvârșit scandaloasa provocare a înlocuirii numelui „România” al uneia dintre străzile din maica Roma cu numele „Austro-Ungaria”.

Austria, aliată a Italiei, a comemorat azi săptămâna la Graț pe amiralul Tegethoff, luptătorul dela Lissa în contra italienilor. N'ar fi nimic de zis, firește. E însă nostim că austriecii au găsit tocmai acum cu cale să comemoreze pe un erou austriac al războiului cu italienii, când la invitația lui Mussolini prim-ministrul austriac și cu cel maghiar țin consfătuiri în legătură cu neprevăzăturile ce le-ar putea aduce sancțiunile. Și-i și mai nostim că Ungaria a trimis la această comemorare un emisar special.

Ci-că nu le trebuie pământ!

Generalul Gömbös, dupăcum se știe, a depus în parlament o lege pentru reformarea fideicomisurilor, adică a latifundiilor familiare care nu se pot vinde și împărți, și se moștensec nominal numai de unul din familie; voiește adică să le reformeze în sensul că au să se transcrie pe numele tuturor membrilor familiei, pentruca să nu se mai poată zice că sunt în Ungaria latifundii neînstrăinabile de zeci și de sute de mii de iugăre.

Țără de această reformă care nu folosește țăranilor la nimic, a mai făgăduit două: colonizări de unguri în ținuturile heterogloze, pentru cari însă nu sunt nici pământuri disponibile și nici bani, și o comasare a capetelor de pământ țărănești răspândite în diferite părți ale hotarului, pentru executarea căreia însă deasemenea nu sunt parale.

Întâia deci dintre aceste reforme e de dreptul anti-țărănească, iar celelalte două, dacă ar fi într'adevăr mijloace ca să fie traduse în fapt, sunt simple paliative, cari nu pot să abată cătuși de puțin gândul țăranimii dela reforma agrară.

Dreptul e de n'țeles, deși nici reforma fideicomisurilor și nici colonizarea nu poate să-i atingă, latifundiarilor nu le văd cu ochi buni. Fiindcă orice paliativ sporește numai pofta, și-i lucru foarte riscat să te joci cu paliative într'o țară unde toată țăranimea nu visează decât împroprietărire. E'n orice caz mai primejdioasă o asemenea ocilire a chestiunii, decât să-i scoți țăranului din cap cu jandarmii gândul că i s'ar cuveni și lui un petec de pământ, dupăcum i s'a dat sub stăpânire nema-ghiară țăranului maghiar din România.

De aceea latifundiarilor se mișcă. Au încercat întâi să-l șantajeze pe regent, amenințându-l cu înțetirea propagandei habsburgiste. Apoi au început să șantajeze iobagii. „Uj Magyaraság” din 24 Nov. publică un articol pe această chestie, arătând că pe moșiile latifundiarilor din Panonia s'a început o acțiune forțată a iobagilor, de protestare în contra reformelor de caracter agrar începute de generalul Gömbös.

Adecă, pe românește: Adeste puși iobagii să zbiere și nu le trebuie nici măcar atingere principială a latifundiilor.

Nostim joc cu focul! Și totuși urit se vor mai arde feudalii aceștia odată!

Provocarea lui Gömbös

Arătăm în altă parte a numărului nostru de față îndrăzneț ne mai pomenită la care am dat cu prilejul aniversării mării Ardealului generalul Gömbös, trimițând prin postul radio dela Budapesta un mesaj ungarilor din statele succesive, că să se gândească întotdeauna când aud glasul postului maghiar de radio la „patria noastră”.

Instigația politică prin radio, după cum se știe, e oprită de convenții internaționale la care a aderat și Ungaria, și în general mele cărora Ungaria a profitat adeseori că se fac prin țările cehoslovace de radio emisie ungurești, botezate de ea cu „radio”.

După provocarea de azi săptămâna a prim-ministrului Gömbös se impune în chipul cel mai imperios să se tragă Ungaria la răspundere în fața rurilor internaționale pentru drăzneala la care s'a dedicat.

Cuprinsul, mijloacele și scopul revizuirii ungare

VII.

de Alexandru Olteanu

Argumentul că actualele granițe nu ar oferi Ungariei condițiile unei vieți economice și politice independente se inspiră din principiile expuse în cunoscuta lucrare a profesorului Keynes: „Consecințele economice ale războiului”. După autorii unguri criza economică dunăreană nu ar fi o nuanță a crizei mondiale, ci consecința atomizării monarhiei austro-ungare. Această criză — spun ei — nu este conjuncturală ci structurală și din ceace urmează că s'ar putea înlătura numai prin revizuirea Tratatului dela Trianon.

Exaltarea argumentului economic are de scop să demon-

1) Elemer Hantos: Une nouvelle organisation de l'Europe centrale. „Nouvelle Revue de Hongrie”. Martie 1932 cf. „Revue de Transylvanie” Tom. I. Nr. 3. pag. 309.

streze lumii că antagonismul național al popoarelor dunărene greșit s'a aplanat exclusiv în baza principiului naționalităților, deoarece puternice interese economice ar pleda contra actualului statut teritorial.

De fapt, aplicarea principiului naționalităților se isbește de mari greutăți în Europa centrală și orientală. Nici niciodată nu au existat și nici cu cea mai minuțioasă examinare a situației nu s'ar putea crea state cu populații absolut omogene din punct de vedere al limbii, religiei și naționalității. Austria și Ungaria de odinioară nu și-au datorat existența și puterea lor coeziunii etice și naționale a locuitorilor, ci manoperilor dinastice. Nu este o simplă coincidență că principiul legitimității dinastice a fost legiferat tocmai de Congresul dela Viena, și a-

name: la propunerea și sub auspiciile Austriei, care și-a construit dominațiunea politică pe rivalitatea popoarelor supuse.

Variata configurație etnografică însă nu a fost numai un motiv de diferențiere, ci a creat și o interdependență între popoarele dunărene. Din cauza lipsei de limite etnografice precise niciunul nu a putut stăpâni durabil pe celelalte. Unica excepție a fost Ungaria, care, timp de o mie de ani, s'a bucurat de indulgența excesivă a destinului. Istoria ei este un șir neîntrerupt de coincidențe care i-au sârit în ajutor ori de câte ori s'a aflat în pericol. Este o adevărată minune cum această țară s'a menținut, timp de o mie de ani, fără o populație și armată națională.

Nu s'a menținut prin vitalitatea sa proprie. De mult ar fi dispărut de pe fața pământului dacă nu și-ar fi recrutat elita socială din rândurile naționalităților. Un alt popor care ar fi comis greșelile fatale pe care maghiarimea și le-a permis în cursul istoriei, desigur că s'ar fi prăbușit. Cea

mai mare dintre aceste greșeli a fost că a refuzat să se solidarizeze cu popoarele mici din Europa orientală legându-și soarta de interesele imperialismului spiritual și politic al papalității și al germanismului. Numai în momente absolut critice s'a adresat Poloniei și Boemiei. Această orientare, care a culminat în alianța cu germanii, a izolat-o complet de popoarele dunărene și a pus-o în imposibilitate de a le domina altfel decât prin forță și cu sprijinul german. Nu a remarcat că germanii constituie un pericol mai mare pentru dânsa decât toate popoarele vecine la un loc.

Bine înțeles că un popor mic ca cel ungar a trebuit să plătească scump aceste capricii imperialiste. Secolul al XIX-lea a modificat radical fizionomia politică a Europei orientale și centrale. Revoluția ungară din 1848/49 n'a fost numai un „atentat contra principiului legitimității dinastice”, ci a dovedit că maghiarimea refuză să recunoască

1) Gustav Gratz: La Hongrie et ses voisins. „Nouvelle Revue de Hongrie” Aprilie 1933. pp. 332, 337-9.

drepturile naționalităților și nu-și poate imagina o mai bună formă de conviețuire, decât deopotreia lor „sub scutul coronei Sfântului Ștefan”. Kossuth, conducătorul revoluției, preferă să rămână sub jugul austriac, decât să acorde naționalităților tonaomia ce au cerut. 1) Europa ungară a făcut-o pe Europa și înțelege că, chiar dacă ar scădea din ghiarele vulturului cu capete, ar continua politica suprimare a naționalităților.

În astfel de condiții naționalitățile cu drept cuvânt interpretat dualismul ca o alianță încheiată de germani și ungarilor contra lor. Nu s'au lăsat amăgite de pretensele avantaje și progresul economic galopant al uniunii vamale austro-ungare, doar guvernele ungare au măsurat ca naționalitățile să beneficieze de ele, ci să rămână pasive la consolidarea economică și politică a elementelor ungarilor și maghiarizate. O examinare sumară a politicii bancare și

1) Dr Ludovic Varjassy: A mai államok szövetsége (Uniunea statelor dunărene). Arca 1933 pag.

Arăși căsătorile mixte

în buletinul „A Magyar Aszociáció” de la 1 Oct. crt. al asociației naționale a femeilor maghiare s'a publicat sub titlu „Știri din Ardeal” un articol despre căsătorile mixte la noi, în legătură cu niște corații din tren — fictive adevărate, nu se poate ști ale nevestei unguroaice a înalt slujbaș public din Ardeal.

„Ardealul deslipit — spune introducerea articolului — se cheie din ce în ce mai multe căsătorii maghiaro-române. E interesantă studierea acestor căsătorii, a vieții acestor familii.

Sunt cazuri când femeia maghiară, mama maghiară, vine să-și impună ungurismul și în familie. Copiii știu limba ungurească, și limba maghiară va fi aceea care va domina în familie. De multe ori, viața familiară se demonează cu totul altfel decât dori-o pe baza originii maghiare a nevestei.”

Acel „demulțor” din fraza mai sus a publicației maghiare, se traduce în realitate „arareori”. O știu aceasta că și s'au ocupat cu obiectivitate de grava chestiune a căsătoriilor româno-maghiare la noi.

Ceea ce urmează în articolul din buletinul Asociației femeilor maghiare din Ungaria, este să fie o exemplificare la această excepție dela regula generală.

Autorul articolului s'ar fi lăsat cu-o astfel de excepție, nevasta pomenită a unui funcționar public din Ardeal, în tren. Și a auzit dintr-o vorbă ca acestea „pe care le rostesc numai cele mai extreme cercuri românești”:

„Măncăm pâine românească.

Cine nu poate să învețe limba statului, cui nu-i plac stările de-aici, să plece de-aicea. Ce rost are tot opoziționismul unguresc? Trebuie să te acomodezi în unde trăiești.”

A mai auzit însă apoi dela ea că în casa ei, frecvență de cea mai înaltă lume românească, nu se poate vorbi înjositor despre unguri, pentru că și-o spune energic: „Domnule, eu sunt unguroaică, și nu tolerez să se terfelească în casa mea ungurimea.”

Pân'aci toate bune. Dar pe măsură ce trenul se apropia de Orade, doamna a început să pomenească tot mai adeseori despre fetița sa de opt ani, pentru că să irampă apoi într-o tiradă cumplită. A spus că și-a învățat fetița ungurește, că o dă acum cu ea și pe românește pentru că a înscris-o la o școală primară de stat, și că a rămas costernată că fetița îi răspunde la dojenile ei să nu fie „sălbatică” sau, în alt rând, că vine dela școală și abia îi dă binețe, apoi se apropie de ea cu o expresie îngrozită, o examinează ca pe-o criminală și îi spune cu glas tremurat, împiedcându-se: „Mămică! Tu ai mâncat carne de cal crudă... Ai băut sânge... Ai mâncat inima dușmanilor tăi.”

Precum s'a înțeles, e vorba că așa o învăță pe fetiță despre unguri la școală. Că-s sălbatici. Că au mâncat când au venit aici carne de cal crudă, au băut sânge și au mâncat inima dușmanilor înfrânși.

„Așa ceva totuși n'ar fi permis să se învețe despre unguri — a exclamat doamna cu chestia, — dacă nu de alta pentru că marea parte a funcționarilor români ajunși în finutul unguresc (sic!) au luat neveste unguroaice, și astfel

umblă deja la școală de stămulți copii a căror mamă-i unguroaică”. Apoi: „Cu aceste ne mai auzite insulte expun pe nevestele maghiare ale slujbașilor români primejdiei de a li se înstrăina de ele copii”.

Tirada doamnei dela Orade, expusă aci în câteva cuvinte, e redată în publicația budapestană pe-o pagină și jumătate, cu patetismul specific ungarilor, și cu sublinieri de ale autorului articolului că „tânără nevasă maghiară a judecătorului român de curte de apel a pledat până la capăt zguduitorul caz cu aprinderea unei surescitări excepționale, și cu o simțire ce te pătrunde până la inimă.”

Avem de-a face cu-o tiradă — indiferent că povestirea-i autentică sau este pe de-a înregul ficțiivă — care e menită să nu se îngroape în colecția buletinului Asociației naționale a femeilor maghiare. Asociația aceasta-i dintre cele mai asidue oficii de propagandă peste granițe ale iredentei ungurești. Mai puțin ca sigur ne vom mai întâlni deci cu „zguduitorul caz” în străinătate, în enormitățile ce se debiteză acolo despre manualele noastre didactice. Să ni-l însemnăm deci, pentru că ministerul nostru de instrucție să știe că n'are voie să mai tolereze în manualele de școală afirmații adevărate despre obiceiurile și despre cultura cu care au venit aici purtătorii de cultură ai lui Arpad. I-o interzic domnii dela Budapesta, din ale căror manuale didactice bieții copii de român din Ungaria învață despre români lucruri ce nu le-ar putea rosti nici dracu împelișat, și-o interzic unguroaicele maritate cu români, cari slăpănesc precum s'a arătat mai sus marea parte a căsniciilor funcționarilor români „ajunși în finutul unguresc”.

„Rușinea Europei”

Am reprodus deunăzi vorba ce s'a rostit în toamna aceasta în parlamentul unguresc: că „sistemul electoral din Ungaria e rușinea Europei”.

Iată încă câteva păreri ungurești în această chestie:

Președintele partidului pseudo-agricolilor, fostul prim-delegat al Ungariei la Geneva Tiberiu Eckhardt, a spus azi 2 săptămâni la o întrunire electorală din circumscripția Tarpa (Cf. „Pesti Hirlap” din 26 Nov.) că „Ungaria e alături de soviete singura țară unde nu e vot secret”.

„Pesti Hirlap” din 12 Nov., comentând în articolul de fond o moțiune prin care consiliul comunal al Budapestei a cerut să se desființeze sistemul „recomandărilor”, a scris:

„Votul pe față e tofașa o rușine a legilor ungurești, ca și recomandarea”.

Cetitorii noștri știu despre ce „recomandare” ce vorba. Despre sistemul electoral al lui Ștefan Bethlen. În tință și astăzi, care pretinde candidatului pentru că i se primească candidatura, să prezinte recomandări autentificate dela 10 la sută dintre alegătorii circumscripției. Sistemul acesta a prilejuit în alegerile de astă primăvară ale generalului Gömbös

și în alegerile parțiale din toamna aceasta falsificări de pomină, prezintându-se la Budapesta astă primăvară cu 240 de mii mai multe recomandări decât numărul alegătorilor, iar în toamna aceasta — după ce întâiele alegeri fuseseră anulate din pricina acestor falsificări — cu 60 de mii mai multe decât numărul votanților.

Ceea ce s'a făcut la Budapesta în mare, s'a făcut în fiecare circumscripție din țară în proporție cu numărul mai redus al alegătorilor, pentru că apoi, după ce vre-o 15 mandate au fost anulate din cauza aceasta, la alegerile parțiale să se repete înșelăciunea din nou. La alegerile nouă dela Dobrișin s'au dat astfel cu vre-o 20 de mii de recomandări mai multe decât numărul alegătorilor, iar la noiele alegeri de acum 2 săptămâni dela Senteș (cf. „Pesti Hirlap” din 17 Nov.) cu 2000 mai multe. Ca și cum guvernul n'ar întrebuința același procedeu, se face mare haz în presa guvernamentală de chestia falsificărilor agențiilor electorale ai palatinului Pallavicini, pentru că au falsificat pe lista de recomandări a acestui opoziționist numele tatălui, socrului și altor rude ale contracandidatului guvernamental.

Tot ei de cătră pădure

„Magyarság”, din 3 Dec. închină aniversării Unirii Ardealului cu România și a Voivodinei, Croației și Sloveniei cu Sărbia, un articol turbat intitulat „Sărbătoarea furtului de țară”, în care e vorba că ungurii din România și din Judoslavia, au fost duși cu de-a sila la serbările Unirii ca să asculte expectorări în contra poporului lor.

Nu vom desminti nimic, pentru că despre o minciună ca aceasta nu se poate sta de vorbă.

Trebuie însă să arătăm că în loc să se fi întâmplat ceea ce spune gazeta iredentistă dela Budapesta, la Arad partidul

maghiar a putut să organizeze la cărciumi cini demonstrative, la cari gazetele maghiare din Arad dela 3 Dec. arată că a adus și neveste de ale unor români, ca d-na Sztoiká-né, și Paucz-né. Sau că deși s'a dat ordin să se evacueze sala cu steagurile ungurești dela Palatul Cultural pentru că să fie dată pentru expoziția Ligii Antirevizioniste, ordinul primarului nu s'a executat, și expoziția s'a inaugurat într-o sală mai puțin potrivită, sfidată dela etaj de cele 40-50 de steaguri roșii-albe-verzi, cu emblema Ungariei-Mari.

viare a guvernelor budapestene este suficientă să convingă oricine că problema naționalităților nu s'a putut soluționa cadrelor statului ungar de oțioară.

Ar fi deci cazul ca Ungaria întâmporandă să înțeleagă că vulele granițe, chiar dacă nu ar fi oferit o soluție identică din punct de vedere economic, în tot cazul ni-au dat cea mai bună soluție posibilă într'înălțurarea antagonismului național din Europa centrală-orientală. Națiunile emancipate nu mai renunță la suveranitatea lor de dragul niciunei înălțări economice, oricât de perțată ar fi. Prin frământările naționale ale secolului al XIX-lea problema naționalităților, datorită tocmai intransigenței unte, a luat un caracter teritorial pe care continuă să-l aibă azi. Această problemă nu s'a putut soluționa în baza integrității teritoriale a Ungariei milenare. Prin urmare, dacă astăzi ele interese economice ne pun reivirea sub o formă alta a vechii unități economice, trebuie să se știe odată

și pentru totdeauna că aceasta nu se poate reconstitui decât respectându-se riguros suveranitatea naționalităților de odinioară și garanția ei: actualul statut teritorial.

În ultimii ani s'a examinat forma sub care s'ar putea reconcilia cele două principii contradictorii, și majoritatea autorilor s'au fixat la o colaborare sau alianță economică a statelor danărene. Normal ar fi fost ca Ungaria, care a lansat argumentul economic, să promoveze „acțiunea de salvare a bazinului danărean”. Ultimele evenimente însă lasă de bănuț că, dimpotrivă, dânsa este hotărâtă să o saboteze pe toate căile. Ungaria speculează mizeria drept pretext. Nu dorește sincer îndreptarea situației, deoarece colaborarea economică ar micșora tensiunea politică și șansele revizuirii. 1) Ea caută să con-

1) Nicolae Titulescu: „Acordurile economice pot reduce mult dificultățile politice. Aplicăte pe o scară întinsă ele pot aduce devalorizarea frunțărilor și, practicate cu bună credință, ele pot aduce complectă lor spiritualizare”. Op. cit. pag. 75.

vință marile puteri că „aproprierea economică a statelor danărene nu se poate realiza decât cu prețul unor concesii politice făcute Ungariei și anume: numai după revizuirea Tratatului dela Trianon”.

Există deci o deosebire flagrantă între felurile cum Ungaria și națiunile emancipate concep „reorganizarea bazinului danărean”. Mica Înțelegere — deși nu a refuzat să menajeze susceptibilitățile și interesele legitime ale marilor puteri — până alaltăieri preconiza un aranjament mai mult sau mai puțin autonom, rezultat din negocierile directe ale părților interesate, iar Ungaria propunea ca Franța, Italia și Germania (sau cel puțin primele două state) să elaboreze un plan conform intereselor lor proprii, pe care să-l impună statelor mici cu autoritatea lor morală și politică. 1) Această propunere denotă intențiunea de a deplasa proble-

1) Cf. Conferința lui Tiberiu Eckhardt despre „problema păcii danărene” ținută la Viena la Societatea Politică Austriacă la 8 Ianuarie 1935.

ma danăreană în preocupările marilor puteri pentru ca soluționarea ei să devină și mai grea.

Este semnificativ refuzul Ungariei de a negocia direct cu statele interesate¹⁾ spunând că nu ar dispune de toate atribuțiile suveranității sale. Ea a cedat puțin din intransigența sa abia după semnarea pactului franco-italian, când s'a convins că Italia nu mai poate gira, fără nici-o rezervă, acțiunea revizionistă. Condițiunile sub care astăzi Ungaria pare a fi dispusă să negocieze direct cu statele Micii Înțelegeri asupra pactului danărean, sunt următoarele:

1) Să se recunoască explicit că o revizuire pașnică nu este imposibilă.

2) Să se acorde Ungariei egalitatea complectă față de statele vecine.

3) Să se găsească o procedură mai eficace pentru protecțiunea minorităților. 2)

1) Elemer Szudy: A revizió belső és külső feltételei. Európa és a magyar kérdés. (Condițiunile interne și externe ale revizuirii. Europa și chestiunea ungară). Budapesta 1933.

2) Program formulat de prim-ministrul Iuliu Gömbös în „Pesti Hirlap” din 25 Ianuarie 1935.

Iată programul lansat ca răspuns la pactul franco-italian și la invitația adresată țărilor danărene (Germania, Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia, România și Jugoslavia) de a încheia acorduri bilaterale promițându-și în mod reciproc respectarea granițelor actuale și ne-intervenția în chestiunile interne ale semnatarilor. Din acest program guvernul ungar caută să evite încă de acum ca acțiunea revizionistă (vizând granițele actuale) și interesul lui pentru minoritățile ungare din statele successorale să fie considerate ca incompatibile cu scopul și spiritul acordurilor populare.

Firește, Mica Înțelegere niciodată nu va accepta condițiunile de mai sus. Totuși trebuie semnalat că concepția ungară a făcut un progres. Până la semnarea pactului franco-italian guvernul ungar părea hotărât de a propune revizuirea sub o formă concretă. În orice caz — spunea prim-ministrul Gömbös la 24 Ianuarie 1935 — sunt hotărât ca, în negocierile proiectate să pun pe tapet chestiunea revizuirii pașnice spre a denunța reprezentanților națiunilor europene situația insuportabilă creată prin aplicarea nelogică și nefirească a problemei frunțărilor...“

Jubileul iredentist al postului de radio din Budapesta — Săptămâna

— Un discurs impertinent al prim-ministrului Gömbös, adresat ungarilor din statele succesoare —

Postul de radio din capitala ungurească, înființat demonstrativ în ziua unirii românilor din Ardeal cu regatul României și a croaților, slovenilor și sârbilor din foștia Ungarie cu regatul sârbesc, și-a sărbătorit azi săptămâna jubileului de zece ani.

Pus la început sub comanda unui maior de remonță, a ministrului de interne de azi (născut în pat nelegiuit din tată de origine românească și din mamă evreică) Gheorghe Kozma de Leveid, iar apoi sub comanda altui maior demobilizat, a lui Ernest Szóts (deasemenea cu nume ce trădează o origine românească), postul de radio din Budapesta a fost în toți cei zece ani de când ființează o armă 'n mâna iredentei, pentruca totuși Ungaria să acuze prin presă și în parlament pe alții, pe cehoslovaci, că ar

face la postul lor de radio politică, fiindcă transmit ca o contrabalansare a postului budapestan emisiunii ungurești.

Jubileul dela 1 Decembrie a trebuit deci să decurgă în această notă iredentistă a întregului trecut de zece ani al postului de emisiune.

Ne așteptam la asta. Dar îndrăzneala celor dela Budapesta ni-a întrecut așteptările. Primul-ministru Gömbös a rostit în calitatea sa oficială un discurs care a fost mai mult decât obrăznicie, mai mult decât cutezanță. Li transcriem aci părțile esențiale, așa cum le aflăm, textual, în n-rul dela 3 Dec. al semioficiosului „Budapesti Hirlap“, pentruca să-și deie fiecare seamă de culmile ce poate să le-atingă o cutezanță, o impertinență ungurească.

Asemenea provocare nu s'a mai cutezat în Budapesta iredentistă.

Și pentruca provocarea să fie împerechiată cu culmea neobrăzării, „Budapesti Hirlap“ adaugă că direcția postului maghiar de radio a invitat pe miniștrii dela Budapesta ai statelor străine să ia și ei cuvântul, după o asemenea cuvântare a lui Gömbös neadusă 'n prealabil la cunoștința lor, la jubileul acesta iredentist. Unul dintre reprezentanții statelor străine din capitala ungurească, al Germaniei, a și luat cuvântul, vorbind despre legăturile dintre țara lui și dintre țara lui Gömbös. Să ni-o 'nsemnăm și asta.

Inc'o vorbă mare...

(Continuare din pagina 1-a)

ben, mint a magyar hivatalnokok“, — cf. debaterile parlamentare din „Uj Magyaraság“ dela 28 XI.) Iar deputatul Emanoil Buchinger a adaos (cf. ibid): „In epoca lui Bach era altfel de lume“. („A Bach korszakban küllömb világ volt“. — E vorba de epoca absolutismului austriac de după 1849, socofită de unguri ca cea mai neagră din istoria lor)

Fiindcă i s'a făcut lui Ruppert un scandal monstruos, acesta a venit spre sfârșitul ședinței cu o rectificare, spunând că a fost înțeles greșit, deoarece el a înțeles așa: că „noi, ca trupe de ocupație, nu ne-am purtat cu dușmanul așa, ci am fost mai omenoși“. A doua zi a dat apoi și ziarelor această rectificare încălțită.

D. Ruppert se rectifică de geaba. Ceea ce a spus, pentru noi rămâne bună spusă, și i-o vom ținea-o minte.

Calea „România“ din Roma

Legatia italiană din București a transmis ziarelor următorul comunicat:

„Legatia Regală a Italiei este în măsură să aducă la cunoștință că guvernatorul Romei nu a luat nici o dispoziție legală pentru schimbarea străzii dedicată României.

„Autoritățile competente din Roma au informat legatia regală a Italiei că numele străzii rămâne neschimbat, adică „Viale României“.

Adăugăm la comunicatul de mai sus că știrea despre înlocuirea străzii României cu numele

Războiul din Africa s'a reînțesit la mijlocul săptămânii în urma începerii ofensivei abisiniene pe frontul dela Makale. Negusul a luat comanda supremă a oștilor, stabilindu-și cartierul general la Desie. Linia frontului nordic, unde se dă ofensiva abisiniană, e din jos de Makale, întinsă la apus pe apele Geva și Takaze, dar în chip ciudat, toate știrile despre luptele ce se dau arată că încăierările au loc departe 'n spatele frontului italian și ale orașului Makale, la pasul Abaro. Ambele comandamente, și cel italian și cel abisian, au vestit toată săptămâna învingeri, așa că nu se poate ști care irealitatea. Comandamentul italian a anunțat în plus noi supuneri la italieni ale unor capi de tuburi.

Pe frontul sudic au fost deasemenea operații. Abisiniinii au anunțat Liga Națiunilor că au evacuat Hararul, dar în același timp au venit știri că și italienii au evacuat cetățile cucerite prin lupte cumplite Gherlogubi și Gorahai, situate pe linia unde era frontul acum o lună.

Comunicatele italiene au vestit că abisiniinii au arme și tunuri engleze.

Și mai interesante decât știrile depe fronturi, sunt știrile din lumea diplomatică. După momentele tragice de acum săptămâna, cari amenințau pacea Europei în cazul unei blocade în contra importului italian de petrol, a venit o mare destindere între Italia, Franța și Anglia. S'a zvonit stăruiitor că Italia — constrânsă de sigur de blocada Ligii Națiunilor — e dispusă să încheie un armistițiu de vreo lună, pentruca să se 'nceapă în acest timp tratative de pace. La mijlocul săptămânii Franța și Anglia și-au și publicat propunerile de pace, cari sunt următoarele:

Abisinia să capete ieșire la mare, în schimb să dea Italiei provincia Ogaden, eventual și-o parte a provinciei Harar,

iar la nord o parte a provinciei Tigre, fără orașul stă Acsum (ocupat de italieni care va rămânea abisiniinii). Restul Abisiniei să fie pus sub protecția Ligii Națiunilor. Tratatulele sunt în curs. La 7 Dec., s'a întrunit la Roma în legătură cu aceasta un consiliu de miniștri.

Ministrul englez de externe Hoare a rostit în Camera Comunelor un discurs adresat Italiei, dându-i asigurări că Anglia nu voiește umilirea italienilor ci urmărește numai pacea.

Zilele acestea urmează să aibă loc, după o știre dela Londra, o întâlnire în Elveția între d-nii Mussolini și Hoare.

În Grecia s'a dat încă după reînforcarea regelui Gheorghe o amnistie politică generală, extinsă și la răscolii lui Venizelos. Despre Venizelos au venit știri că nu se întoarce în viața publică, atunci însă o știre din Atena vestit că venizeliștii din Macedonia au început furburii în regiunea Siderokastro. A nestierea venizeliștilor a provocat de altfel mare nemulțumire la monarhiști.

În Polonia s'au întâmpinat noi turburări antisemite.

În Franța dăinue criza politică internă provocată de ciocnirile dintre taberele stânga și cele de dreapta și de ales de decretule-legi referitoare la înăsprirea economiei. Situația guvernului Laval continuă să fie critică.

Germania ar fi masat trupe mari la granița Austriei, știri care a fost însă desmințită. S'a de mințit deasemenea știrea că Hitler ar fi avut de cură o 'ntrevedere secretă cu Mussolini.

Ungaria s'a datat cu ocaziile zilei Unirii Ardealului o provocare ne mai pomenită. Prim-ministrul Gömbös a adresat ungarilor din statele succesoare un mesaj spunându-le să se considere cetățeni ai patriei maghiare, și a adus numele lor omagii de știri șenite lui Horthy.

Ca urmare, partidul maghiar dela noi a început o ofensivă blestemată 'n parlament, pe la punct de d. ministru de externe Nicolae Titulescu printr'un rechizitoriu cumplit adresat iredentei maghiare.

La noi în țară s'a produs după discursul de Marți în parlament al d-lui ministru Nicolae Titulescu o mare destindere între taberele politice. Ministrul nostru de externe a dat în onoarea parlamentarilor o cea, la care a avut întrevăderi în parte cu toți conducătorii vieții politice, realizându-se între ei o împăcare dictată de situația internațională.

Destinderea făcută de d. ministru Titulescu în frământata noastră viață politică, produs mare bucurie în opinia publică, sătulă de spectacolul desunirii în care se dedă conducătorii noștri politici.

O îndrăzneală ne mai pomenită a prim-ministrului Gömbös

Șealul din fruntea guvernului maghiar a spus textual următoarele:

„Când iau cel dintâi cuvântul, în fața patriei cianțite și a tuturor ungarilor din lume, ca șef al guvernului maghiar, în ciclul festiv organizat cu prilejul aniversării de zece ani a postului de radio unguresc, voiesc să amintesc întâi de toate despre acel bărbat pe care voința Providenței și încrederea nedivizată a poporului unguresc l-a pus în cel mai greu ceas al nației în fruntea țării, și care e un exemplu și un ideal pentru toți ungarii, despre domnul nostru regent Nic. Horthy...“ etc.

„Când negândim la el și i ne închinăm cu inima plină de recunoștință în numele tuturor ungarilor lumii, o facem pentruca fapta și activitatea sa a fost o adevărată întemeiere nouă de țară.“

Apoi:

„În fața undeii electrice nu există piedică, nu există granițe...“

„Radio apucă inima ungarului, trăiască el în orice colț al lumii, îi furișează în urechi mesajul pământului maghiar milenar, susurul râurilor lui, vuietul pădurilor lui...“

„În fața sufletului ungarului deslipit de patria sa undue marea de aur a grânelor noastre, îi izbește nările parfumul de vară al câmpurilor noastre (unde ungarul pier de foame din pricina latifundiarilor, — n. tr.), și îi vine 'n minte acel amar și totuși minunat trecut pe care l-a umblat ungarul o mie de ani. Regii noștri mari și eroii noștri sacriificați pentru libertate, gloria noastră, măreția și regresul nostru: întreaga soarte legendară și amară a acestor

tui popor cât un pumn de mic, care a apărât Europa (sic!) și-a pus-o în uimire, și pe care de atâtea ori l-au îngropat și a înviat mereu și va și învia mereu, — toate acestea le înseamnă, le vestește, le învață și le evocă conștiinței lumii glasul ce crește din ce în ce al radioului maghiar“.

Generalul Gömbös a vorbit apoi despre trecutul milenar care înseamnă o mare obligație pentru toți ungarii, și în numele căruia dânsul predică 'n toată viața politică a Ungariei unitatea. După ce a spus apoi că sfârșirile ungurești au început să aibă rezultat, fiindcă încep tot mai mulți străini să simpatizeze cu Ungaria, Gömbös a 'ncheiat astfel:

„Soarele se 'ntunecă și el câte-odată, deși cât e de mic față de el noul, și cât e de mare și de arzător soarele. Fața arzătoare a dreptății noastre inovate va ieși și ea mai curând sau mai târziu dintre nouri.“

„Voi, toți ungarii lumii, luați seama la cuvântul meu, și când ați auzit glasul postului de radio maghiar, gândiți-vă LA PATRIA VOASTRĂ MAGHIARĂ!“

Incă o impertinență

Cuvântarea aceasta — e lesne de înțeles — n'a fost decât ca pretext o comemorare a înființării postului maghiar de radio. În realitate a fost un mesaj adresat ungarilor din statele succesoare cu prilejul aniversării Unirii Ardealului la România și-a Croației, Slovaciei și Voivodinei la Sârbia, pentruca să le amintească că patria lor e patria maghiară, iar stăpânul lor căruia au să i se 'nchine e regentul Horthy.